

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa K., P. [...] Spółki partnerskiej z siedzibą w P.
przeciwko E. [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 31 sierpnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 lipca 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700
(dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lipca 2021 r., Sąd Apelacyjny w [...] zmienił wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 24 lutego 2020 r. ten sposób, że oddalił powództwo K., P. [...] Spółki partnerskiej w P. o zapłatę od pozwanego E. [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwoty 93 000 zł z odsetkami ustawowymi tytułem wynagrodzenia należnego E. [...] spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowej w P. (dalej: „ E. [...]”) za wykonanie paneli akustycznych, nabytego przez powódkę na podstawie umowy przelewu wierzytelności.

U podstaw oddalenia powództwa i uwzględnienia apelacji legło stwierdzenie, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do ustalenia, że E. [...] ponosi odpowiedzialność za nieterminowe wykonanie umowy, a w związku z tym nie przysługiwała tej spółce wierzytelność wobec pozwanego z tytułu zapłaty pozostałej części wynagrodzenia, została ona bowiem skutecznie potrącona na poczet wyrównania szkody poniesionej przez pozwanego przez zapłatę kar umownych naliczonych mu przez generalnego wykonawcę.

Między szkodą poniesioną przez pozwanego wyrażającą się w obowiązku zapłaty kary umownej w kwocie 95 000 zł, a nienależytym wykonaniem zobowiązania przez poprzednika prawnego powoda istnieje adekwatny związek przyczynowy, kara ta nie zostałaby bowiem naliczona przez generalnego wykonawcę, gdyby nie nieterminowe wykonanie umowy przez E. [...]. Ponadto nie poniósł on żadnego uszczerbku w swoim wynagrodzeniu, albowiem potrącił tę wierzytelność z wynagrodzenia należnego swojemu podwykonawcy K. S., za którego odpowiadał przy wykonaniu zobowiązania (art. 474 k.c.). Takie zachowanie cedenta wskazuje na to, że dokonując takiego potrącenia tym samym uznał swoją odpowiedzialność odszkodowawczą wobec pozwanego.

Od powyższego rozstrzygnięcia skargę kasacyjną złożyła powódka. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Jej zdaniem w sprawie istnieje potrzeba wykładni art. 483 § 1 k.c. i odpowiedzi na pytanie czy ważne i dopuszczalne jest zastrzeżenie na podstawie art. 483 § 1 k.c. kary umownej w postaci określonego procentu wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki bez określenia końcowego terminu naliczania kary umownej ani jej kwoty maksymalnej?

Ponadto występuje w niej istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie „czy we wzajemnej relacji generalnego wykonawcy oraz dalszych podwykonawców, w sytuacji, gdy generalny wykonawca nałożył na podwykonawcę rażąco zawyżoną karę umowną w związku z nienależytym wykonaniem zobowiązania, które ten ostatni wykonywał za pomocą dalszego podwykonawcy, zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy nienależytym

wykonaniem zobowiązania przez dalszego podwykonawcę a szkodą podwykonawcy w postaci nałożonej nań przez generalnego wykonawcę rażąco zawyżonej kary umownej, w szczególności w sytuacji, gdy podwykonawca nie domagał się od wykonawcy zmiarkowania kary umownej?”.

Skarżący wskazał także że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem zarzuty apelacji dotyczące rażącego zawyżenia kary umownej nie zostały rozważone przed wydaniem orzeczenia Sądu drugiej instancji .

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru

kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymogów. Zagadnienie dotyczące wykładni art. 483 § 1 k.c. w zakresie znaczenia występującego w nim pojęcia „określona suma” istotnie wywoływał rozbieżności w judykaturze eksponowane przez skarżącą. Zostały one jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego już usunięte. W podjętych w tym przedmiocie judykatach stwierdzono, że maksymalna wysokość kary umownej nie musi być wyrażona w kwocie pieniężnej; wystarczy, że można ją oznaczyć na podstawie umowy i okoliczności sprawy. Strony mogą zatem zastrzec karę umowną odpowiadającą ułamkowi lub wielokrotności określonej kwoty bazowej. Kara umowna za zwłokę, która ma w założeniu pełnić funkcję stymulującą dłużnika do terminowego wykonania zobowiązania, może być ustalona według stawki odniesionej do określonego interwału czasowego, która może zostać określona, jako ułamek (procent) wartości przedmiotu umowy, bez określenia z góry maksymalnej kwoty takiej kary umownej (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2021 r., III CZP

26/21, niepubl. oraz wyrok Sądu Najwyższego z 20 maja 2021 r., IV CSKP 58/21, OSNC 2021, nr 12, poz. 87 i orzecznictwo przywołane w uzasadnieniach tych orzeczeń).

Także uzasadnienie wniosku w zakresie problematyki dotyczącej adekwatnego związku przyczynowego między nienależytym wykonaniem zobowiązania przez poprzednika prawnego powódki, a szkodą pozwanego w postaci nałożenia na niego kary umownej przez generalnego wykonawcę, nie przekonuje o potrzebie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Kwestia czy naliczona kontrahentowi kara umowna może być traktowana jako szkoda obciążająca drugą stronę umowy na podstawie art. 471 k.c., a jeżeli tak to do jakiej wysokości (art. 361 § 2 k.c.) jest silnie zdeterminowana okolicznościami konkretnej sprawy i nie wskazuje na istnienie w tym zakresie ogólnego problemu związanego z wykładnią prawa. Problematyka ta powinna być rozwiązywana *in casu* w płaszczyźnie związku przyczynowego (art. 361 § 1 k.c.), który jest przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz spoczywającego na poszkodowanym obowiązku współdziałania przy wykonaniu zobowiązania (art. 354 k.c.), a także przeciwdziałaniu zwiększeniu szkody (362 k.c.). Jeżeli zatem dłużnik – zmierzając do uwolnienia się od odpowiedzialności przewidzianej w art. 471 k.c. - wykaże, że obciążająca jego kontrahenta kara umowna była rażąco wygórowana i nie wykorzystał on dostępnych mu instrumentów prawnych celem przeciwdziałania obciążeniu go tą karą w nadmiernym rozmiarze, obowiązek wyrównania szkody może być zmniejszony w takim zakresie, w jakim poszkodowany mógł ograniczyć rozmiary szkody. Przyczynienie się do szkody następuje bowiem, gdy w wyniku badania stanu faktycznego sprawy dojść trzeba do wniosku, że szkoda hipotetycznie nie powstałaby lub nie przybrałaby rozmiarów, które ostatecznie osiągnęła (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., III CSK 229/09, M.Pr. Bank. 2012, nr 2, s.12).

Przepis art. 362 k.c. nie ma wprawdzie zastosowania do kary umownej w ramach stosunku prawnego w którym została ona zastrzeżona, a zmniejszenie kary umownej następuje na podstawie art. 484 § 2 k.c. (zob. m.in. wyroki Sądu

Najwyższego z 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 494/09, OSNC – ZD 2010, nr D, poz.115 i z 8 lipca 2004 r., IV CK 522/03, OSNP 2005, nr 7-8, poz.131), odmienną natomiast kwestią jest jego stosowanie jeżeli kara umowna stanowi element szkody w relacji prawnej z kontrahentem strony nią obciążonej, ponoszącym za to odpowiedzialność na podstawie art. 471 w zw. z art. 361 § 1 k.c.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

Z przyczyn wyżej podniesionych, poprzednikowi prawnemu powódki nie przysługiwał zarzut z art. 484 § 2 k.c. Ponadto z podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia – wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) – wynika, że kara umowna naliczona pozwanemu przez generalnego wykonawcę w związku z opóźnieniem w dostarczeniu paneli akustycznych na salę koncertową w L. wyniosła 326 196 zł, ostatecznie została jednak przez strony zmiarkowana do kwoty 93 000 zł (k. 570 verte). Skoro z

motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia wynika, że poprzednik prawny powódki zawarł z generalnym wykonawcą porozumienie, w którym zaakceptował redukcję kary umownej do 1/3 jej wartości, a następnie obciążył tę kwotę swojego podwykonawcę (K. S.), obniżając w tym zakresie jego wynagrodzenie, to uznanie przez Sąd Apelacyjny, że szkoda do kwoty 93 000 zł została wykazana, nie przemawia za oczywistą zasadnością skargi.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800 ze zm.).

[as]